

Lausunto

Erityisasiantuntija Ariann Grandell
Maahanmuutto- ja kotoutumisyksikkö

6.11.2025

VN/13/2025
VN/13/2025-TEM-97

Sivistysvaliokunta
siv@eduskunta.fi

Hallituksen esitys eduskunnalle ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Viite: Sivistysvaliokunta keskiviikko 12.11.2025 klo 11.45 / HE 143/2025 vp / Asiantuntijapyyntö

Työ- ja elinkeinoministeriö kiittää tilaisuudesta tulla kuulluksi esityksestä.

Asiantuntijapyyntöissä pyydettiin erityisesti kertomaan työ- ja koulutusperusteisen oleskelulupien sääntelytason haavoittuvuuksia koskevasta työryhmätyöstä ja sen suhteesta käsiteltävänä olevaan esitykseen HE 143/2025 vp.

Selvityshanke

Työ- ja elinkeinoministeriö asetti 14.6.2024 hankkeen, jossa kartoitetaan työ- ja koulutusperusteisten oleskelulupien sääntelytason haavoittuvuudet sisäisen ja kansallisen turvallisuuden sekä laittoman maahanmuuton ja väärinkäytösten näkökulmasta. Erityisenä näkökulmana ovat viime vuosina tehdyt säädösmuutokset ja niiden vaikutukset.

Helmikuussa 2025 valmistui väliraportti, jossa keskityttiin opiskelijoiden ja kasvuyrittäjien lupa-kategorioihin, sillä niistä oli jo käytettävissä suhteellisen kattavasti Maahanmuuttoviraston automaattisesti kerättyä jälkivalvontatietoa. Väliraportin valmistumisen jälkeen kasvuyrittäjät eriytettiin omaan selvitykseensä (dnro VN/13397/2025), jossa selvitetään myös yrittäjän oleskeluluvan uudistamistarpeita.

Hankkeen tehtäviä tarkennettiin asettamispäätöksen muutoksella 3.6.2025 siten, että fokus on aiempaa enemmän opiskelijoiden ja heidän perheenjäsentensä lupakategorioissa, ja selvityksen näkökulmaa laajennettiin tämän ryhmän osalta alkuperäisestä turvallisuus- ja väärinkäytösnäkökulmasta. Päätöksen mukaan hankkeessa arvioidaan kolmansista maista tulevien opiskelijoiden ja heidän perheenjäsentensä toimeentuloon, lupajärjestelmän väärinkäyttöön ja mahdollisiin turvallisuusuuhkiin liittyvät haasteet ja lainsäädäntömuutostarpeet, jotta voidaan ehkäistä hyväksikäyttöä, ihmiskauppaa, haavoittuvaan asemaan joutumista (mm. toimeentulon haasteet) ja väärinkäytöksiä ja mahdollisia turvallisuusuuhkia. Lisäksi loppuraportissa selvitetään yleisesti työperusteisten oleskelulupien sääntelytason mahdolliset haavoittuvuudet sisäisen ja kansallisen turvallisuuden sekä laittoman maahanmuuton ja väärinkäytösten näkökulmasta. Näkökulmamutoksen takana oli opiskelijoiden ja heidän perheenjäsentensä toimeentulohaasteisiin liittyvä kiihtynyt julkinen keskustelu ja siihen liittyvä hallituksen toive keskittyä näiden haasteiden ratkaisemiseen. Muokattu asettamispäätös vastaa samalla toimeksiantoon, jonka hallitus antoi osana sekä kevään 2025 kehysriihen että syksyn 2025 budjettiriihen pöytäkirjamerkintöjä.

Raportissa hyödynnetään Maahanmuuttoviraston automaattisen jälkivalvonnan tietoja. Selvityksen tueksi asetettiin 3.6.2025 työryhmä, jossa oli jäsenet työ- ja elinkeinoministeriöstä, ulkoministeriöstä, opetus- ja kulttuuriministeriöstä, oikeusministeriöstä, sisäministeriöstä, Helsingin poliisilaitokselta,

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Työ- ja elinkeinoministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 32
00023 Valtioneuvosto

Aleksanterinkatu 4
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

09 1606 2160
+358 9 1606 2160

kirjaamo.tem@gov.fi
www.tem.fi

Rajavartiolaitoksesta, Maahanmuuttovirastosta ja työsuojeluviranomaisista, joten viranomaistietoa hyödynnetään selvityksessä laajasti.

Lisäksi työryhmä on järjestänyt kuulemistilaisuuksia sidosryhmille. Teams-yhteydellä järjestetyssä tilaisuudessa 1.9.2025 kuultiin oppilaitosten ja opiskelijajärjestöjen edustajia. Toinen kuulemistilaisuus järjestettiin Teams-yhteydellä 12.9.2025 ja siinä kuultiin kansainvälisiä opiskelijoita auttavia tahoja.

Lisäksi järjestettiin erillinen tilaisuus, jossa keskusteltiin suoraan yksittäisen opiskelijan kanssa, joka kertoi kokemuksistaan kansainvälisenä opiskelijana Suomessa. Kuulemistilaisuus järjestettiin Teams-yhteydellä 9.10.2025. Erikseen järjestettiin myös kuulemistilaisuus 30.10.2025, jossa keskusteltiin lukio-opintoihin Suomeen saapuneiden ala-ikäisten haasteista, heitä auttaneen henkilön kanssa.

Lisäksi opiskelijajärjestöjen ja oppilaitosten kautta toteutettiin oleskeluluvalla maassa oleville opiskelijoille suunnattu anonyymi kysely 13.10–22.10, johon saapui 765 vastausta. Yhteensä 60 % vastaajista oli ensimmäisen vuoden opiskelijoita. Vastaajista 65,5 % opiskeli ammattikorkeakoulussa, 33,7 % yliopistossa, 0,7 % (5 henkilöä) ammatillisessa koulutuksessa ja 0,1 % (1 henkilö) lukiossa.

Lisäksi hankkeen puitteissa on käyty keskusteluja valtiovarainministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön, Finanssivalvonnan ja Finanssialan keskusliiton kanssa. Lisäksi on tehty kysely EMN-verkoston kautta (European Migration Network) kautta, jossa selvitettiin muiden maiden käytäntöjä toimeentulon varmentamisessa ja kysyttiin myös perheenjäsenten oleskeluluvista ja yleisimmistä opiskelijoiden lähtömaista. Vastauksia saatiin 26 maalta.

Laajat kuulemiset ja viranomaistieto on kerryttänyt selvitykseen hyvän tietopohjan.

Loppuraportti valmistuu loppuvuoden aikana ja sitä käsitellään poliittisesti joulukuussa. Mikäli hallitus päättää lakimuutoksista asetetaan niiden valmistelua varten erillinen lakihanke.

Suhde esitykseen HE 143/2025 vp

Nyt käsiteltävänä oleva hallituksen esitys koskee lukuvuosimaksuja ja siinä esitetään muutettavaksi ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia (531/2017), kun taas selvityksessä kartoitetaan oleskelulupajärjestelmään, eli ulkomaalaislakiin (301/2004) ja kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annettuun lakiin (719/2018) liittyviä muutostarpeita.

Kuten kuitenkin yllä todetaan, keskitytään selvityshankkeessa pääasiassa kolmansista maista saapuneisiin opiskelijoihin ja heidän perheenjäseniinsä. Näin ollen heitä koskevaan oleskelulupalainsäädäntöön liittyen esitetään selvityksessä toimenpiteitä. Kyseessä on siis osin sama kohderyhmä, kun nyt käsiteltävässä lakiehdotuksessa.

Työ- ja elinkeinoministeriö uudistaa siten lausumansa siitä, että lukuvuosimaksujen käyttöönoton voi olettaa vähentävän alaikäisten maahantuloa ainakin lyhyellä aikavälillä, mutta pidemmän aikavälin vaikutuksia on osin vaikeaa ennakoida. Kuten ammatillisen koulutuksenkin kohdalla, vaikutuksia ohjaa merkittävästi esimerkiksi se, kuinka paljon alueellisia apuraha- ja stipendiohjelmia tullaan ottamaan käyttöön. Toisaalta lukuvuosimaksut voivat lisätä opiskelijoiden velkaantumista ja hyväksikäytörisiä. Tilannetta on seurattava tältä osin erityisen tarkasti alaikäisten henkilöiden osalta.

Tämä huomioiden esitettävät muutokset (lukuvuosimaksut) ja niiden ennakoidut vaikutukset huomioidaan selvityksessä ja selvitetään sitä, tarvitaanko muutoksia myös oleskelulupalainsäädäntöön.